

בהגיבו על דו"ח-הביניים הראשון של ועדת אגרנט, מתח עליו "העולם הזה" ביקורת חריפה. ביקורת זו נתקבלה, למעשה, כמעט עליידי כל כלי-התקשורת בישראל, והם אימצו אותה לעצמם בהגיבם על הדו"ח הסופי של הוועדה.

בעמוד זה שולל הפרשן הצבאי של "העולם הזה", בנימין עמידרור, את תביעת קורת הזאת, ומעמיד מולה דיעה אחרת. "העולם הזה" שמח לפרסם דיעה זו, כדי להעמיק את הוויכוח ולעורר למחשבה. (ראה איגרת העורך בעמוד 6).

אילו היה דיין שר-ביטחון עלוב וגונן מצביא מעולה.

היה צה"ל מכה את המצרים כעבור כמה ימים. אבל

אפילו היה דיין צירציל בריבוע, לא היה בכוחו לתקן

מעשה-מצביאות כושל אשר נעשה בשדה-הקרב והכריע בו

טריט בענייני ביטחון, לא נזקקו לאירוע-תקדים זה ולאחר (רים כמותו).

ההצעה נכשלה, וכך התקבל על דעת הרוב המכריע, שגם אם צירציל אחראי לכשלונות, הרי אין הוא אשם בהם. את זה הטויו, בצדק גמור, על מפקדי הארמייה השמינית ועל הרוק"ט טריט הצבאיות הפושטות שהינחו את הצבא הכריטי אז.

אפילו הרמטכ"ל לא נחשב אשם, ושמו לא הועב מחמת הכישלונות באפריקה. הוא וצירציל היו אמריים לנהל את מאמץ המילחמה בכללו, לא לפקד ישירות על מיבצעי הארמייה השמינית בלבד, ואת תפקידם הייעוץ די מילאו כשורה. רק לאחר החילוץ השלישי שביצע צירציל שם, עלה בידו למקם את המפקד הנכון — מונטגומרי — במקום הנכון, ורומל הובס.

דוגמה מובהקת אחרת לענייננו תמצא בפרשת פרל-הארבור. בדצמבר 1941 תקפו גרמניה-טוסים יפניות פתע בסיוע ראשי זה של צי ארה"ב, והשמידו את כל "קו" אוניות-המערכה שבפאסיפיק. מיקרה זה היה אפוף גם הוא "מחדלים מודיעיניים" ו"קונספציות" (כה דומים להללו שלנו, שנוצר פיתוי עז לתבוע הדחת כל האחד ראיים אצלנו, ולו רק מפני שלא למדו את הניסיון החוץ וממנו).

האחריות המדינית היתה מוטלת, כולה ובכירו, על הנשיא רוזוולט, כראש הממשל, מפקד הצבא ושר-הביטחון בפועל. אבל מחדליו ושגיאותיו של רוזוולט, כאלה של צירציל, נחשבו עניין סוליטי ונדונו בפורומים הפוליטיים ועל-פי קני-המידה היפים לתחום זה. כרעהו הבריטי, נוקה גם רוזוולט מכל אשם — לא מאחריות! — והעם התלכד מאחוריו עוד יותר.

לא כן שני המפקדים הראשיים בזירת הפאסיפיק, אדמירל קימל וגנרל שורט. הללו הודחו ממשרתם תיכף ומיד, ואף פוטרו לגמרי מן המשרות. רק לאחר-מכן הוקמו ועדות-חקירה, צבאיות ופרלמנטריות, שבדקו את המיקרה בקפידה.

קימל ושורט, בליווי אחרים שהגזירה לא נראתה בעיניהם, השמיעו כמובן את טענותיהם — שחיו, כמצופה, מסוג הללו המוכרות כעת היטב גם לנו. כמה זרוירי-

ד ו"ח אגרנט הינו אחד המיטמכים החשובים, האחר-ראים והמעמיקים שיצאו לאור בישראל. האכזבה ממנו אין לה על מה שחשטמך, מלבד על ציפיות שלא ממין העניין, אשר טיפחה בציבור עיתונות, שלא רצתה להבין מהו ייעודה האמיתי של הוועדה; ואילו רצתה, לא היתה מצליחה משום שבורות טוטאלית בכל תחומי הביטחון הישרי, וקודם-כל בזה הצבאי, מאפינת את רובם המכריע של "מומחיה" הצבאיים.

רק מיעוט מבוטל ביניהם מבין מה שהוא שומע או כותב, האחרים, חלקם חלטוריסטים במוצהר או כתלביי-קבע של אלוף-אליל מסויים, ורואים את כל ייעודם בהאדרת שמו ובהוכחת צידקתו בכל מחיר, כולל הדיקקות לחצאי-אמיתיות, על ערימת גוויותיהם של אלה, אשר באותה שעה אינם חביבים על יופי-התורן. בכללם יימנו גם בעלי-חשבון שונים, שבמיקרה עולים צרכיהם עם מטרותיו של גנרל זה או אחר. כך, זה לזה מספק תחמשת, כנגד האיוב המשותף.

העובדה שטיפול היסטריו וביוזנטיני זה בעובדות הפך באחרונה מכת העיתונות, אינה מפחיתה דבר מחומרת התופעה. אין דומה מחולש-שרים מפוברק סביב חמוח או רצה החיילת — לנושאי היות-קריטיים של הביטחון הלאומי. בתוך ביצה נרפשת זו מוכעים קונויותיהם של הללו שביקורתם רצינית וכזונתם כנה.

צירציל בטבורק

ה ידולה זו הגיעה לשיאה ב"פרשת גורודיש". כיש"ל לונג הנחיר של גונן כאלוף-יפקוד, הינו עובדה בשטח. מפקד ברמה כזו שנכשל, אחת דינו לעוף, אין מדובר כלל ב"שמו הטוב", כי לא הואשם בעבירה פלי-לית שיש עימה קלון, וכל ההסברים שבעולם לא יוכלו להשיב את הקלקלה.

נכון שגם אחרים, מעליו ומתחתיו, אחראים ואשמים גם הם באי-הצלחה, ואולי אף יותר ממנו. אבל אין בכך לגרוע ולו כחוט-השערה מאחריותו ומאשמתו של גונן עצמו: כלפי כל מעשה או מחדל בתחום הצבאי (ובחור-מים דומים) קיימים כמה פונקציונרים, שאחריותו של

שר-הביטחון והרמטכ"ל

זו חתה עליהם, באורח אוטומטי ומלא, מרגע שנכנסו למישרותיהם ועד שיצאו מהן. מפני ששניהם שירתו בתפקידים שנים ארוכות, אין אף ספק קט שאינם אחראים רק פורמלית, אלא גם אשמים באורח אישי וכמעט בידברי לכל מה שאירע בתחום אחריותם — דהיינו, לפשוטת-הרגל של אותה מדינות-יבוי-טחון; לעובדה שמערכת-הביטחון לא תיפקדה כהלכה, ולפחות חלקה הצבאי נמצא במצב של ניוון גובר; ולכך שהערכות-המצב שהם נתנו לנו בתגישות ושוגות לחלוטין, וכמותן גם הן פיתרונות שהתבססו עליהן.

לאור רשימה בלתי-מכובדת זו, חייבים היו גולדה ודיין להתפטר, מרצון או מאונס, מייד לאחר מילחמת יום-הכיפורים, אם לא עוד בעיצומה — וזאת, אפילו היה צה"ל, מפני יכולתם של מפקדיו, מצלית לנחול ניצחון גדול יותר, מהר יותר.

כמותם היה צריך לרדת מכיסאו, אחרי ששתי-הימים, גם ראשה-המשלה דאו, לוי אשכול ז"ל, בתחומו שלו, היה כישלונו טוטאלי ובלתי-נסלח. צה"ל ניצח במילחמה הזאת לא בזכותו, אלא שלמותו. אולם מסתבר, כי אף כיש"ל לונג חרוצים וברורים כאלה עדיין אינם נחשבים אצרי לנו עילה מספקת להסתלקות מן השלטון.

שאלת אחריותם של שרים איננה עניין לבתי-דין-משפט או ועדות-חקירה, אלא בעייה פוליטית מובהקת, אשר בדי-מוקרטיה צריך להכריע בה אירורק לפי כללי המישחק הדימוקרטי ובאמצעות הכלים המתאימים — דעת-קהל, אי-אמון פרלמנטרי, או הצבעה בקלפי.

בדצמבר 1973 נערכו בארץ בחירות. גולדה ודיין זכו בהן. אולי עוררו אמון גם אחרי האסון, ושמא סבר הבוחר כי האלטרנטיבות המוצעות גרועות מהם. אחר-כך הודחו שניהם באמצעות הליך דימוקרטי לגיטימי אחר — לחץ דעת-קהל, שהתבטא ב"תנועות המחאה". כך צריכים לקום שליטים בדימוקרטיה ודימוי. מוב עשתה ועדת-אגרנט שלא שמח עצמה במקום תהליכים אלה, תוך שהעמידה את הציבור על חובתו, להחליט בעצמו מי יעי-מוד בראשו — ולשאת באחריות וכתוצאות.

(חמשד בעמוד 34)

אגרנט צודק!

עט — גם שם שורץ זן זה — אף חרחיבו והעלו סברות לרוב, עד כדי האשמת רוזוולט בתיכונן מכון של המח"דל, כדי לסחוף את אמריקה למילחמה בעלי-כורחה.

אשמת גולדה ודיין

א ייאפשר להימנע מהפרדת הדרגים, האחריות והאשמה. אחרת יצטרך ראשה-המשלה לפקד ישירות על כל כיתה בשדה. הטענה ששר-הביטחון אחראי לכיש"ל לונג מפני שהיה רוץ ביוון של ההצלחות, אילו היו כאלו, היא באמת דמגוגיה מגוחכת: וכי מה לעניין זה, של יחסי-ציבור, ולשאלת האשם והאחריות?

אבל יש להשלים את התמונה, ולהבין כי למקל ההפי-רדה יש גם קצה שני: ועדת-אגרנט פטרה אומנם את דיין ואת גולדה — אשר, משום-מה, כמעט שאין המבקר רים גורשים לאחריותה, שלפחות פרלמנטרית היא בוודאי גדולה ועליונה על זו של דיין — אך רק מאשמה ישירה למחדל המידי של ערב יום-הכיפורים. היתה זו שאלה מישפטית פשוטה, של ראיות עובדתיות, שלא נגעה כלל לאחריותם הפוליטית, כשרים; ומאחריותם של גולדה ודיין למדיניות-הביטחון ולמערכת-הביטחון בכללן, לא נגרע דבר.

גם אי-אפשר כלל שייגרע, משום שאחריות

כל אחד מהם, לאותו מעשה עצמו, היא של 100 אחוז ואיננה תלויה או מושפעת מאחריותם המקבילה והבר-זמנית, של האחרים, אם נבחן תקדימים היסטוריים דרי-מים, נוכל רק לתמוה, מה ראו רשויות צה"ל להמתין, ולמה לא הדיחו את גונן כבר בעיצומה של המילחמה, משאך התברר שהוא זקוק למה שהוא כינה "הרמטכ"ל הפרטי שלי".

בעיות הרגיעה היחסית שנשלה עליהם פעמי-כפעם, ניסו קוטלי אגרנט לנהל ביקורת הגיונית והאשומה בהבחנה שעשתה, בין הדרג המדיני לצבאי, לצורך האחד-רית והאשמה ביחס למערכות ומחדלים צבאיים וביטחון-ניים שונים. קשה למצוא דוגמה מובהקת יותר לשיט-חיות הביקורת נגד הוועדה: לא רק שיש להפריד, אחר-ריות" מ"אשמה", אלא שההבחנה בין שני הדרגים היא בלתי-גמגמת וממהות העניין. וינסטון צירציל, כשר הביטחון וכראשה-המשלה היה, בלא ספק, אחראי לכיש"ל לונגותיהם של הארמייה השמינית במילחמת-העולם השנייה, שעה שמשך כשנתיים וחמשה היה רומל הגרמני שנתע-בה, למרות עדיפותה המכרעת בכוחות (ובחור-גדוד" לה בהרבה מזו שנהגו ממנה המצרים מולנו, ביום" הכיפורים).

בעת שהבחינו הגיע לשיאו, אחרי נפילת טוברוק, הצינו בבית הנבחרים אי-אמון לצירציל (וחבל שבעת הוויכוחים שנתעוררו אצלנו בשאלת האחריות הפרלמני-